

Streszczenie pracy doktorskiej „Polityka Stanów Zjednoczonych Ameryki i Republiki Federalnej Niemiec wobec globalnego kryzysu finansowego po 2007 roku” autorstwa mgr. Rafała Szymanowskiego, napisanej pod kierunkiem prof. UAM dr. hab. Macieja Walkowskiego (promotor pomocniczy: dr Joanna Skrzypczyńska) na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Celem naukowym pracy doktorskiej jest rekonstrukcja polityki Stanów Zjednoczonych Ameryki i Republiki Federalnej Niemiec wobec globalnego kryzysu finansowego po 2007 roku. Prowadzone badania zmierzają do odpowiedzi na pytanie w jaki sposób obydwa państwa radziły sobie z kryzysem finansowym oraz jakie działania okazały się najbardziej skuteczne. Praca dąży także do wyjaśnienia różnic między prowadzonymi politykami. Jakie doświadczenia historyczne, uwarunkowania strukturalne, idee ekonomiczne i kalkulacje polityczne w obydwu państwach wpłynęły na odmienne działania wobec kryzysu?

Prowadzone w pracy rozważania zmierzają do odpowiedzi na główne pytanie badawcze: Jakie były przyczyny globalnego kryzysu finansowego oraz jakie działania polityczne w odpowiedzi na wybuch kryzysu podjęły Stany Zjednoczone i Republika Federalna Niemiec? W odpowiedzi na postawione pytanie badawcze przyjęto dwuczłonową hipotezę główną, zgodnie z którą:

- 1) globalny kryzys finansowy, oprócz specyficznych dla obu regionów powodów, miał także swoje wspólne źródła w USA i Europie, którymi były błędne reformy systemu finansowego, oparte na ideach liberalizacji gospodarczej oraz wierze w zdolność rynku do samoregulacji;
- 2) globalny kryzys finansowy wymusił na Stanach Zjednoczonych i Republice Federalnej Niemiec podjęcie szeregu niekonwencjonalnych działań politycznych nakierowanych na przeciwdziałanie pogłębiającemu się załamaniu gospodarczemu oraz ocalenie projektu wspólnej waluty.

Zakres badań określony jest granicami czasowymi. Data początkowa badania to rok 2007, w którym rozpoczęła się zapaść kredytowa na rynku finansowym w USA, zwiastująca nadchodzący globalny kryzys finansowy. Data końcowa to rok 2017, w którym ukazał się „Dokument otwierający debatę w sprawie pogłębienia Unii Gospodarczej i Walutowej” przygotowany przez Komisję Europejską (KE).

Najważniejszy wkład pracy do dotychczasowego dorobku naukowego polega na całościowym spojrzeniu na globalny kryzys finansowy w USA i Europie. Zdecydowana większość dotychczasowych analiz zakładała istnienie dwóch, poniekąd odrębnych, kryzysów: amerykańskiej zapaści kredytowej, która przerodziła się w tzw. Wielką Recesję oraz kryzysu finansowego i bankowego w strefie euro, czasem zwanego europejskim kryzysem zadłużeniowym. Niniejsza praca ukazuje wspólne źródła kryzysu oraz głęboką, wzajemną zależność partnerów po obu stronach Atlantyku.

Praca składa się z trzech części, poświęconych kolejno: przyczynom globalnego kryzysu finansowego, polityce wobec kryzysu i politycznym konsekwencjom kryzysu. Każda część

zawiera dwa rozdziały, poświęcone Stanom Zjednoczonym i Republice Federalnej Niemiec. Całość poprzedzona została wprowadzeniem historyczno-teoretycznym.

Rozdział pierwszy poświęcony jest przyczynom kryzysu finansowego w USA. Celem rozdziału jest zidentyfikowanie bezpośrednich powodów krachu kredytowego w sektorze finansowym, który przerodził się w ogólnoświatowy kryzys gospodarczy; a także głębokich, systemowych źródeł kryzysu związanych z amerykańskim modelem gospodarki rynkowej. W rozdziale poszukiwano odpowiedzi na pytanie w jaki sposób błędne decyzje polityczne, które stopniowo znosiły kolejne zabezpieczenia w sektorze finansowym i wzmocniały dalszą finansjalizację gospodarki, doprowadziły do kryzysu. Rozdział drugi przedstawia przyczyny kryzysu finansowego w Europie. W tym rozdziale skoncentrowano się zarówno na powiązaniach między krachem kredytowym w USA w 2007 roku a kryzysem finansowym i bankowym państw strefy euro, a także na specyficznie europejskich źródłach i uwarunkowaniach kryzysu, które ujawniły się z całą mocą po 2010 roku. Rozdział ten pokazuje, że problemów Europy nie można sprowadzać do kryzysu zadłużeniowego, którego główną przyczyną była nieroztropna polityka budżetowa części członków strefy euro. U podstaw kryzysu legły bowiem agresywne strategie ekspansji banków europejskich, brak koniecznych reform wewnętrznych w poszczególnych państwach oraz zła architektura instytucjonalna strefy euro.

Rozdział trzeci przedstawia najważniejsze działania polityczne podjęte przez władze USA, nakierowane na przeciwdziałanie pogłębiającej się recesji gospodarczej. Pokazuje on, że władze USA podjęły bezprecedensowe kroki polityczne nakierowane na ograniczenie negatywnych skutków załamania gospodarczego, a także pełniły rolę lidera walki z kryzysem na poziomie międzynarodowym. Rozdział czwarty poświęcony jest polityce Niemiec wobec kryzysu finansowego w strefie euro. Zawiera on całościową analizę działań rządu RFN zmierzających do ograniczenia negatywnych następstw kryzysu finansowego, zachowania spójności unii walutowej oraz ocalenia euro jako jednego z filarów integracji europejskiej.

Rozdział piąty przedstawia długoterminowe konsekwencje polityczne kryzysu finansowego dla Stanów Zjednoczonych. Jego celem jest wykroczenie poza analizę doraźnych działań antykryzysowych i spojrzenie na długofalowe skutki największego od czasów Wielkiej Depresji załamania gospodarczego. Przedmiotem zainteresowania jest wpływ kryzysu finansowego na współczesną amerykańską scenę polityczną, agendę debaty publicznej, kluczowe wyzwania rozwojowe oraz międzynarodową pozycję USA. Rozdział szósty poświęcony jest konsekwencjom kryzysu finansowego dla Republiki Federalnej Niemiec w kontekście strefy euro. Jego celem jest identyfikacja głównych źródeł i możliwych skutków rosnącej pozycji Niemiec w Europie w rezultacie kryzysu wspólnej waluty. Pokazuje on, że Niemcy stały się najsilniejszym państwem w Unii Europejskiej, jednak ich władza ma swoje ograniczenia.

Główną perspektywę teoretyczną pracy doktorskiej stanowi historyczny instytucjonalizm w naukach politycznych. Praca opiera się na mieszanych metodach badawczych, takich jak dwa jakościowe studia przypadku, metoda śledzenia procesu oraz analiza statystyczna.